

VRIENDENVANDE **Levenseinde**KLINIEK

Rapport inzake de
Jaarrekening 2018

Stichting Vrienden van de Levenseindekliniek
'S-GRAVENHAGE

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1. Bestuursverslag

1.1	Algemeen	2
1.2	Financieel	4
1.3	Toekomstparagraaf	5
1.4	Conclusie	5

2. Jaarrekening

2.1	Balans per 31 december 2018	7
2.2	Staat van baten en lasten over 2018	9
2.3	Vergelijking begrotingscijfers 2018	10
2.4	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	11
2.5	Toelichting op de balans	12
2.6	Toelichting op de staat van baten en lasten	14

3. Overige gegevens

3.1	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	17

Bestuursverslag Stichting Vrienden van de Levensindekliniek

Het bestuur van de Stichting Vrienden van de Levensindekliniek biedt hierbij haar Jaarrekening aan voor het boekjaar dat eindigde op 31 december 2018.

Algemeen

De Stichting Vrienden van de Levensindekliniek (hierna SVLK) is onlosmakelijk verbonden aan de Levensindekliniek. De SVLK zorgt ervoor dat de zorginstelling financieel onafhankelijk haar werk kan doen. Het streven is dat de zorgverlening van de Levensindekliniek vergoed wordt uit de basis zorgverzekering. Daarmee worden niet alle kosten gedekt. De in totaal 15.000 Vrienden (donateurs) maken deze werkzaamheden van de Levensindekliniek mogelijk. De zorginstelling gebruikt de steun van de SVLK voor ontwikkeling en innovatie van haar zorgverlening en organisatie en voor de ontwikkeling van deskundigheid van de beroepsgroep op het gebied van euthanasie. Ook maakt zij wetenschappelijk onderzoek mogelijk. Deze activiteiten passen bij de doelstellingen van de SVLK.

Doelstellingen

De doelstellingen van de Stichting Vrienden van de Levensindekliniek zijn:

- Het financieel mogelijk maken van hulpverlening aan mensen die ondragelijk en uitzichtloos lijden en hun vraag naar levensbeëindiging niet gehonoreerd zien door hun eerst behandelend arts en daardoor een beroep doen op de Levensindekliniek;
- Het geven van voorlichting over levensbeëindiging dan wel euthanasie bij ondraaglijk en uitzichtloos lijden in het algemeen en het werk van de Levensindekliniek in het bijzonder.

Kernactiviteiten

Het bestuur van de SVLK geeft invulling aan deze doelstellingen met de volgende activiteiten die gefinancierd worden uit donaties van de Vrienden:

- Het subsidiëren van projecten van de Levensindekliniek die het zorgverleningsproces, de organisatie of de deskundigheid van haar medewerkers verbeteren;
- Het subsidiëren van projecten van de Levensindekliniek die de deskundigheid van de beroepsgroep bevorderen;
- Het subsidiëren van wetenschappelijk onderzoek binnen het werkgebied van de Levensindekliniek;
- Het verzorgen van informatiebijeenkomsten voor de Vrienden;
- Het uitgeven van nieuwsbrieven voor de Vrienden;
- Het voorzien in de behoefte aan werkkapitaal van de Levensindekliniek;
- Het opvangen van verliezen van de Levensindekliniek en in stand houden van voldoende algemene reserves.

Juridische structuur

De Stichting Vrienden van de Levensindekliniek is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 64725367, en is gevestigd aan de Eisenhowerlaan 104 te 2517 KL Den Haag.

Interne organisatiestructuur en personele beleid

Het (onbezoldigde) bestuur van de SVLK wordt gevormd door:

- De heer P.P.W Swildens, voorzitter;
- Mevrouw G.M.M. van den Berg, secretaris;
- De heer J.N. Schermerhorn, penningmeester (afgetreden op 13-11-2018);
- De heer J. de Haan, penningmeester (aangetreden op 13-11-2018);
- Mevrouw M.G.A. van Moll, plv. secretaris (aangetreden op 13-11-2018);
- Mevr. R. van Tuil, plv. penningmeester (aangetreden op 13-11-2018).

De stichting heeft geen medewerkers in dienst.

Belangrijkste elementen van het gevoerde beleid

Als we kijken naar de kernactiviteiten van de SVLK zien we in 2018 de volgende belangrijke elementen:

1. Het bijdragen aan de deskundigheidsbevordering van de beroepsgroep

De consulent euthanasie is een ervaren zorgverlener die (huis)artsen ondersteunt bij een concreet euthanasieverzoek van een van hun patiënten. In 2018 zijn er 117 consultatietrajecten uitgevoerd, één minder dan in 2017.

In 2018 subsidieerde de SVLK dit project met € 151.000.

De Levenseindekliniek verzorgde daarnaast nascholing voor artsen. In 2018 bezochten 171 artsen de geboden scholingen over “euthanasie bij dementie” en “euthanasie in de praktijk”. In 2018 subsidieerde de SVLK dit project met een bijdrage ad € 98.000.

2. Organisatie van Informatiebijeenkomsten voor de Vrienden

In voorgaande jaren bleek er onder Vrienden een grote behoefte te bestaan aan onderling contact en om persoonlijk geïnformeerd te worden over de ontwikkelingen binnen de Levenseindekliniek. Daarom werden in 2018 negen regionale bijeenkomsten gehouden die zeer goed bezocht werden. Tevens is er één themabijeenkomst georganiseerd met als onderwerp psychiatrie. Deze lijn van informatiebijeenkomsten wordt in 2019 voortgezet.

3. Deskundigheid van de medewerkers van de Levenseindekliniek

Het werkgebied van de Levenseindekliniek is zo specifiek dat er in Nederland vrijwel geen scholing voor aangeboden wordt. Het aanbod is stevast op een ander niveau dan nodig voor de zorgverleners die dagelijks met (meer) complexe hulpvragen te maken hebben. Dit is de reden dat de Levenseindekliniek zelf voorziet in haar deskundigheidsbevordering.

Er zijn drie belangrijke componenten:

- a. Starttraining: een verplichte driedaagse training die aangeboden wordt aan alle medewerkers die starten met hun werkzaamheden bij de Levenseindekliniek;
- b. Periodieke intervisie¹ bijeenkomsten: deze worden in vijf regio's viermaal per jaar aangeboden en begeleid door professionals;
- c. Studiedagen: tweemaal per jaar wordt een studiedag georganiseerd over een specifiek onderdeel, dat van belang is voor alle betrokkenen bij de Levenseindekliniek.

De Stichting Vrienden subsidieert de deskundigheidsbevordering voor de medewerkers van de Levenseindekliniek. In 2018 betrof dit een bijdrage ad € 93.400.

---

¹ Intervisie is een georganiseerd gesprek tussen mensen die werkzaam of in opleiding zijn in hetzelfde vakgebied.

Onderwerp van gesprek zijn de verrichte werkzaamheden en de daaraan gerelateerde problemen, oogmerk is dat de deskundigheid van de betrokkenen wordt vergroot en de kwaliteit van het werk verbetert. Anders dan bij supervisie is er geen hiërarchische situatie waarin iemand de leiding heeft. (Bron: wikipedia)

4. **Uitgave van Nieuwsbrieven**

In 2018 werden vier nieuwsbrieven uitgegeven waarin Vrienden geïnformeerd worden over de activiteiten en ontwikkelingen van de Levenseindekliniek en van de SVLK. Op deze wijze wordt het contact met alle Vrienden onderhouden.

5. **De Levenseindekliniek voorzien van werkkapitaal**

Dankzij de hulp van de SVLK heeft de Levenseindekliniek geen externe financiers nodig. Om de Levenseindekliniek van werkkapitaal te voorzien nam de rekeningcourant tussen SVLK en Levenseindekliniek in 2018 toe tot € 1.113.000,-.

6. **Het opvangen van verliezen van de Levenseindekliniek**

Het beleid van de Levenseindekliniek om verzekeraars kostendekkende tarieven te laten betalen voor de hulpverlening is succesvol geweest. In 2018 is er geen verzoek van de SLK gekomen om een tekort via de SVLK te dichten.

Financieel

Behaalde omzet en resultaten

Particuliere donateurs zorgen voor de financiële middelen van de SVLK. Hoewel de stichting in principe ook bij bedrijven, vermogensfondsen en andere maatschappelijke organisaties zou kunnen werven, heeft zij dit jaar uitsluitend geworven onder particulieren. Hiertoe is een netwerk ontwikkeld van circa 15.000 Vrienden, die door middel van donaties en schenkingen de SVLK financieel ondersteunen. Een groot deel van hen heeft de SVLK gemachtigd een financiële bijdrage van hun bankrekening te incasseren. De SVLK ontvangt ook bijdragen uit erfenissen. In 2018 heeft de SVLK € 663.000 euro aan donaties ontvangen.

Van deze inkomsten heeft zij minder dan 1% besteed aan fondsenwerving in de vorm van incassokosten. Aan doelstellingen heeft de stichting 71% besteed en aan beheerskosten 11%. Het resultaat van € 109.000 is bestemd om risico's bij de Levenseindekliniek op te kunnen vangen.

Financiële positie

Met de groei van de Levenseindekliniek is ook de financieringsbehoefte toegenomen. De SVLK heeft de doelstelling om samen met de Levenseindekliniek een financiële buffer op te bouwen van 25% van de jaaromzet van de Levenseindekliniek. Eind 2018 betrof het percentage eigen vermogen van de Levenseindekliniek en de Vrienden van de Levenseindekliniek samen 24% van de omzet van de Levenseindekliniek.

De reserves van de SVLK staan op betaal- en spaarrekeningen van de ING, ASN en de Triodos.

Voornaamste risico's en onzekerheden

De risico's voor de SVLK zijn uitsluitend gelegen in de inkomsten. De organisatie is voor haar inkomsten volledig afhankelijk van donateurs. Wanneer euthanasie in het algemeen of de Levenseindekliniek in het bijzonder negatief in het nieuws komt, kan dit gevolgen hebben voor de donaties. Tot en met 2018 is dit nog niet het geval geweest.

Toekomstparagraaf

Verwachte gang van zaken

De SVLK plant in 2019 voor zo'n € 645.000 aan de Levensidekliniek toe te kennen voor de uitvoering van projecten, hetgeen ten opzichte van 2018 een stijging betekent van circa € 160.000. De groei in het aantal hulpvragen maakt het enerzijds noodzakelijk te investeren in de professionalisering van de organisatie. Anderzijds zijn er projecten begroot die de ontwikkeling in het aantal hulpvragen juist moet beheersen. Voorbeelden hiervan zijn het project Consulent euthanasie, waar een consulent van de Levensidekliniek een arts met raad en daad terzijde staat, en de nascholing op het gebied van euthanasie voor huisartsen.

In 2019 wil de SVLK het Vriendenbestand verder ontwikkelen, zodat de stichting aan haar doelstellingen kan blijven voldoen. Om de Vrienden blijvend te betrekken, informeert de SVLK hen ook in 2019 via een viertal nieuwsbrieven en op de informatiebijeenkomsten. Een andere activiteit is het stimuleren van Vrienden met voor de Levensidekliniek relevante expertise om zich als Vriend-participant in te zetten voor de Levensidekliniek.

Begroting 2019

	Begroting 2019	Begroting 2019 Organisatie	Begroting 2019 Doelstelling
Opbrengsten			
Incasso's	325.000	325.000	-
Acties	250.000	250.000	-
Eenmalige giften	150.000	150.000	-
Erfenissen en legaten	-	-	-
Totaal opbrengsten	725.000	725.000	-
Kosten			
Algemene kosten	82.390	48.890	33.500
Huur locaties vriendenbijeenkomsten	44.000	-	44.000
Kosten projecten SLK	643.400	-	643.400
Kosten doelstelling SVLK	-	-	-
Totaal kosten	769.790	48.890	720.900
Resultaat	-44.790	676.110	-720.900

Conclusie

De Stichting Vrienden van de Levensidekliniek is trots op haar 15.000 Vrienden en hun betrokkenheid bij het werk van de Levensidekliniek. Het blijkt steeds weer dat deze groep bereid is om de Levensidekliniek (al dan niet financieel) te ondersteunen als daar behoefte aan is. De financieringsbehoefte van de Levensidekliniek neemt toe en daarom zal de SVLK in 2019 proberen om het aantal Vrienden verder te ontwikkelen. Tegelijkertijd wordt de mate waarin kosten gemaakt moeten worden voortdurend beheerst, om zodoende een zo groot mogelijk deel van de inkomsten aan de doelstellingen van de SVLK te kunnen besteden.

Dankzij de Stichting Vrienden van de Levensidekliniek is de Levensidekliniek financieel onafhankelijk en kan zij slagvaardig handelen.

2. JAARREKENING

2.1 Balans per 31 december 2018

(Na resultaatbestemming)

ACTIVA	31 december 2018		31 december 2017	
	€	€	€	€
Vorderingen	<u>1.115.916</u>	1.115.916	<u>493.562</u>	493.562
<i>Liquide middelen</i>		445.716		959.927
Totaal activazijde		<u><u>1.561.633</u></u>		<u><u>1.453.489</u></u>

2.1 Balans per 31 december 2018

(Na resultaatbestemming)

PASSIVA	31 december 2018		31 december 2017	
	€	€	€	€
Reserves en fondsen				
Algemene reserves	<u>1.552.668</u>	1.552.668	<u>1.443.559</u>	1.443.559
Kortlopende schulden				
Handelscrediteuren	2.398		9.175	
Overige schulden	1.122		755	
Te betalen accountantskosten	<u>5.445</u>		<u>-</u>	
		8.965		9.929
Totaal passivazijde		<u><u>1.561.633</u></u>		<u><u>1.453.489</u></u>

2.2 Staat van baten en lasten over 2018

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
Baten			
Baten van particulieren	662.964	775.000	786.783
Som van de baten	662.964	775.000	786.783
Lasten			
Besteed aan doelstellingen	482.432	644.315	129.960
Wervingskosten	3.486	9.500	7.293
Kosten beheer en administratie	68.229	86.600	75.160
Som van de lasten	554.147	740.415	212.413
Saldo voor financiële baten en lasten	108.816	34.585	574.370
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	293	-	410
Saldo financiële baten en lasten	293	-	410
Saldo van baten en lasten	109.109	34.585	574.780
Bestemming saldo van baten en lasten			
Toevoeging/ontrekking aan:			
Overige reserves	109.109	34.585	574.780
	109.109	34.585	574.780

2.3 Vergelijking begrotingscijfers 2018

De baten zijn ongeveer € 100k lager dan begroot. Dit komt doordat besloten is om in het najaar geen wervingsactie te doen terwijl deze wel begroot was.

De kosten die besteed zijn aan doelstellingen zijn lager omdat de projecten van de Levensindekliniek minder kosten met zich mee brachten dan begroot.

De kosten voor beheer en administratie zijn lager doordat in 2018 gebruik is gemaakt van een ander administratiekantoor voor de donateursadministratie.

2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

ALGEMEEN

Voor de opstelling van de jaarrekening is de Richtlijn voor de Fondsenwervende instellingen (RJ 650) gevolgd.

De jaarrekening is opgesteld in euro's. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

GRONDSLAGEN VOOR DE BALANSWAARDERING

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde en staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de stichting.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Baten

Onder baten wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar ontvangen donaties.

Baten uit nalatenschappen

De organisatie dient baten uit nalatenschappen te verwerken in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Zij verwerkt voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten in het boekjaar waarin ze worden ontvangen als baten uit nalatenschappen. De omvang van een bate uit nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als, op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een betrouwbare schatting van de ontvangst kan worden gemaakt. Hiervan is in ieder geval sprake bij ontvangst van de akte van verdeling.

Bedrijfslasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Subsidies worden direct ten laste van de staat van baten en lasten gebracht zodra het bestuur de toekenning aan de subsidieontvanger heeft goedgekeurd.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en kosten van de bank.

2.5 Toelichting op de balans

ACTIVA

VLOTTENDE ACTIVA

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
Vorderingen		
Rente banken	293	410
Rekening-courant Stichting Levensidekliniek	1.113.043	493.152
Vooruitbetaalde bedragen	2.581	-
	<u>1.115.917</u>	<u>493.562</u>

De rekening courant met de stichting Levensidekliniek is gevormd als onderdeel van de doelstelling van de stichting Vrienden. Met deze vordering wordt het werkkapitaal bij de Levensidekliniek gefinancierd.

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
Liquide middelen		
ING Bank N.V.	99.778	68.025
Triodos Bank N.V.	157.460	157.091
ASN Bank	188.478	734.810
	<u>445.716</u>	<u>959.927</u>

Met de liquide middelen wordt de bedrijfsvoering gefinancierd. Ook worden de liquide middelen aangewend voor bijdragen aan de doelstelling van de stichting.

2.5 Toelichting op de balans

PASSIVA

STICHTINGSVERMOGEN

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Algemene reserves		
Stand per 1 januari	1.443.559	868.779
Resultaatbestemming boekjaar	<u>109.109</u>	<u>574.780</u>
Stand per 31 december	<u><u>1.552.668</u></u>	<u><u>1.443.559</u></u>
	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
Handelscrediteuren		
Crediteuren	<u>2.398</u>	<u>9.175</u>
	<u><u>2.398</u></u>	<u><u>9.175</u></u>
	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
Overige schulden		
Nog te ontvangen factuur bankkosten 4e kwartaal	<u>1.122</u>	<u>755</u>
	<u><u>1.122</u></u>	<u><u>755</u></u>
	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
Overlopende passiva		
Accountantskosten	<u>5.445</u>	<u>-</u>
	<u><u>5.445</u></u>	<u><u>-</u></u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Garantieplichting

De Stichting Vrienden van de Levenseindekliniek heeft in haar doelstelling opgenomen dat zij, waar de reguliere financiering van de Stichting Levenseindekliniek tekort schiet, deze tekorten kan aanvullen.

2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Baten		
<i>Baten van particulieren</i>		
Eenmalige donaties en giften	312.673	378.651
Vaste bijdragen / incasso's	349.690	378.536
Nalatenschappen	600	29.596
	<u>662.964</u>	<u>786.783</u>
<i>Som van de baten</i>	<u><u>662.964</u></u>	<u><u>786.783</u></u>
Lasten		
<i>Besteed aan doelstellingen</i>		
Borgen financiële onafhankelijkheid SLK	-	-
Voorlichtingsactiviteiten	101.923	64.960
Deskundigheidsbevordering medewerkers SLK	93.400	-
Breder beschikbaar krijgen van hulpverlening	146.348	-
Organisatieontwikkeling SLK	60.972	-
Bevordering deskundigheid beroepsgroep	79.790	65.000
Bijdrage Stichting Levenseindekliniek Wetenschappelijk onderzoek	-	-
	<u>482.432</u>	<u>129.960</u>
Van de € 482.000 aan kosten die besteed zijn aan doelstellingen, is ruim € 100.000 besteed aan voorlichting. Deze kosten betreffen de drukkosten van de nieuwsbrieven, de kosten voor de georganiseerde vriendenbijeenkomsten en de bijdrage aan de totstandkoming van het boek "Mag ik gaan" met als thema dementie. Van de projecten is € 600,- gefinancierd door middel van een ontvangen erfenis.		
<i>Wervingskosten</i>		
Incassokosten	3.486	7.293
	<u>3.486</u>	<u>7.293</u>
Van de baten is 0,53% besteed aan werving. De werving is onderdeel van de nieuwsbrieven die als voorlichting wordt aangemerkt.		
<i>Kosten beheer en administratie</i>		
Administratiekosten	2.399	2.971
Kosten administratie en inning van de Vrienden	47.398	59.224
Accountantskosten	15.851	9.641
Bestuurskosten	1.320	1.641
Overige algemene kosten	1.262	1.683
	<u>68.229</u>	<u>75.160</u>
De stichting heeft geen personeel in dienst. Het bestuur van de stichting is onbezoldigd.		
Financiële baten en lasten		
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		
Rente liquide middelen	293	410
	<u>293</u>	<u>410</u>

's-Gravenhage,
Stichting Vrienden van de Levensindekliniek

Het bestuur:

De heer mr. P.P.W. Swildens
Voorzitter

Mw. drs. G.M.M. van de Ven - van den Berg
Secretaris

De heer mr. J. de Haan
Penningmeester

Mw drs. M.G.A. van Moll
Lid

Mw drs. H.E. van Tuil
Lid

---

3. Overige gegevens

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het Bestuur van Stichting Vrienden van de Levensidekliniek

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Vrienden van de Levensidekliniek te 's-Gravenhage gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Vrienden van de Levensidekliniek op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 fondsenwervende instellingen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Vrienden van de Levensidekliniek zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountant bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 fondsenwervende instellingen is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 fondsenwervende instellingen en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 fondsenwervende instellingen.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 fondsenwervende instellingen. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nieuwegein, 27 maart 2019

CROP registeraccountants

Drs. D. Davelaar-Kemp RA